

T.C.
HÂKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU

Sayı : 87742275-010.03-0124-2014

30/04/2014

Konu : En üst dereceli kolluk amirleri hakkındaki
araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri

GENELGE

No: 3

Bilindiği üzere; Anayasanın “*Adalet hizmetlerinin denetimi*” kenar başlıklı 144 ve “*Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu*” kenar başlıklı 159 uncu maddelerinde; adalet hizmetleri ile Cumhuriyet savcılarının idari görevlerine ilişkin hususlar hariç olmak üzere hâkim ve savcıların görevlerini; kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ilgili dairesinin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılacağı hüküm altına alınmış; soruşturma ve inceleme işlemlerinin, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilceği belirtilmiştir.

Öte yandan, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun “*Cumhuriyet Savcısının Görev ve Yetkileri*” kenar başlıklı 161 inci maddesinin beşinci fıkrasında, “*Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk amir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tabi oldukları yargılama usulü uygulanır.*” hükmü yer almaktadır.

Bu bakımdan, 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca hâkimlerin yargılama usulüne tabi olan en üst dereceli kolluk amirleri hakkında yapılacak araştırma, inceleme, soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin, Anayasanın anılan hükümleri ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun ilgili hükümleri doğrultusunda Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yapılması gerekmektedir.

11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun “*Kurulun görevleri*” kenar başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde;

“Aşağıdaki alt bentlerde belirtilen hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, hâkim ve savcıların görevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetlemek; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırmak ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerini yürütmek.

1) Bakanlık merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar.

2) Geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluştta çalışan hâkim ve savcılar.

3) İdarî görevleri yönünden savcılar.

4) Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleri.” yetkisi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna verilmiştir.

Öte yandan, 6087 sayılı Kanunun “Başkanlık, görev ve yetkiler” kenar başlıklı 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde; “Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

ç) İlgili dairenin teklifi üzerine, hâkim ve savcılar hakkında denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemlere olur vermek.”

“Dairelerin görevleri” kenar başlıklı 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (a-2) bendi ve üçüncü fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde; “(2) İkinci Dairenin görevleri şunlardır:

a) Hâkim ve savcıların;

.....

2) Görevlerinden dolayı veya görevleri sırasındaki suç soruşturması ile disiplin soruşturması ve kovuşturması sonucu hakkında karar vermek,

(3) Üçüncü Dairenin görevleri şunlardır:

.....

c) Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyip gereğini yapmak.

ç) Hâkim ve savcıların görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını Kurul müfettişleri veya müfettiş yetkilerini haiz kıdemli hâkim veya savcı eliyle araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemler için teklifte bulunmak.”

24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun “Soruşturma” kenar başlıklı 82 ncı maddesinde; “Hâkim ve savcıların görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle, haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle yaptırılabilir. Soruşturma ile görevlendirilen hâkim ve savcılar, adalet müfettişlerinin 101 inci maddedeki yetkilerini haizdirler.”

“Soruşturmada savunma” kenar başlıklı 84 üncü maddesinde; “Hâkim ve savcılarının savunmaları, soruşturmayı yapan görevlilerin üç günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirttiği bir tarihte alınır. Süresi içinde veya belirtilen tarihte savunmasını yapmayan bu haktan vazgeçmiş sayılır.”

“Suça katılma” kenar başlıklı 86 ncı maddesinde; “Hâkim ve savcıların suçlarına iştirak edenler aynı soruşturma ve kovuşturma mercilerine tabidirler.”

“Soruşturmanın tamamlanması” kenar başlıklı 87 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında tamamlanan soruşturma evrakı Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu Genel Müdürlük tarafından yapılacak inceleme sonunda düzenlenecek düşünce yazısı üzerine kovuşturma yapılmasına veya disiplin cezası uygulanmasına gerek olup olmadığı Bakanlıkça takdir edilerek evrak ilgili mercilere tevdi olunur veya işleminden kaldırılır.”

“Kovuşturma kararı ve ilk soruşturma” kenar başlıklı 89 uncu maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle kovuşturma yapılması gerekli görüldüğü takdirde evrak, Adalet Bakanlığınca ilgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet savcılığına, Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda görevli hâkim ve savcılar hakkındaki evrak ise Ankara Cumhuriyet Savcılığına gönderilir. Cumhuriyet savcısı beş gün içinde iddianamesini düzenleyerek evrakı, son soruşturmanın açılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilmek üzere ağır ceza mahkemesine verir. İddianamenin bir örneği Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince, hakkında kovuşturma yapılana tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine ilgili, Kanunda yazılı süre içinde delil toplanmasını ister veya kabul edilebilir istekte bulunursa bu husus göz önünde tutulur ve gerekirse soruşturma başkan tarafından derinleştirilir.”

Hükümlerine yer verilmiştir.

Bu itibarla;

En üst dereceli kolluk amirleri hakkındaki ihbar ve şikâyetler ile yapılan araştırma, inceleme, soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde;

1- En üst dereceli kolluk amirlerinin;

a) Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işler ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri nedeniyle haklarında, hâkimlerin görevlerinden dolayı tabi oldukları araştırma, inceleme, soruşturma ve kovuşturma usulünün uygulanması,

b) Açıkça idari görev ile kişisel suç kapsamında kalan iddialar hakkında ise Kurulumuzun görev ve yetki alanına girmemesi nedeniyle ait olduğu Kanun hükümlerine göre işlemlerin yürütülmesi,

2- En üst dereceli kolluk amirleri hakkında ihbar veya şikâyeti içeren dilekçe veya evrakın Cumhuriyet başsavcılıkları ile adalet komisyonlarına intikal etmesi hâlinde, herhangi bir araştırma, inceleme ve soruşturma işlemi yapılmadan Genel Sekreterliğe gönderilmesi,

3- İzin verilmesi üzerine, araştırma, inceleme ve soruşturmaların, istinabe gibi zorunlu durumlar dışında muhakkik tayin edilenler tarafından bizzat yapılması,

4- İhbar veya şikâyetin müstear isimle yapıldığının anlaşılması veya ihbarcı ile şikâyetçinin tespit edilememesi ya da bunlara ulaşılamaması hâllerinde, evrakın bu gerekçelerle iade edilmemesi, tahkiki mümkün isnat ve iddiaların araştırılarak durumun açıklığa kavuşturulması,

5- Hakkında soruşturma izni verilen en üst dereceli kolluk amirinin savunmasını eksiksiz yapabilmesi ve savunma hakkının kısıtlanmaması için soruşturma izin kararında yer alan kendisi ile ilgili iddiaların yazılı olarak aynen bildirilmesi, savunmada gösterilen tanıkların dinlenmesi ve ileri sürülen delillerin toplanması,

6- Konuya ilişkin evrak veya dosyanın incelendiğine dair ayrıntılı inceleme tutanakları tanzim edilmesi, önemli görülen belgelerin tasdikli örneklerinin evraka eklenmesi, gerekmediği hâllerde tüm evrak fotokopisinin gönderilmemesi,

7- En üst dereceli kolluk amirleri ile birlikte şikâyet olunan kişiler hakkında, iddiaya konu eylemler arasında 2802 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi anlamında birliktelik bulunmaması durumunda evrakın tefrik edilerek, diğer kişilerin tabi oldukları usule göre kanuni gereğinin takdir ve ifasına tevessül edilmesi, evrakın birlikte fezlekeye bağlanarak Genel Sekreterliğe iletilmemesi,

8- En üst dereceli kolluk amiri ile birlikte şikâyet edilip dosyası tefrik edilerek genel hükümler uyarınca soruşturma yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen şahıslar hakkındaki evrakın alındığının bildirilmesi ile yetinilmesi, yapılan işlem sonucundan ve akıbetinden ancak istenilmesi halinde Kurula bilgi verilmesi,

9- Araştırma ve inceleme izni verilen hâllerde en üst dereceli kolluk amirinin savunmasının alınmaması, soruşturma izni verilenler hakkında ise, 2802 sayılı Kanunun 84 üncü maddesi uyarınca savunmasının alınması,

10- Soruşturma konusu eylemin cezai yönden kovuşturmayı gerektirdiğinin değerlendirilmesi durumunda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda şüpheliye tanınan hakların hatırlatılması suretiyle ilgilinin savunmasının alınması,

11- Soruşturma işlemlerinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 66 ve devamı maddelerinde belirtilen zamanaşımı süreleri dikkate alınarak inceleme ve soruşturmaya konu eylem tarihlerinin titizlikle tespit edilmesi, inceleme ve soruşturmanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılarak evrakın Genel Sekreterliğimize ivedilikle intikal ettirilmesi,

12- Kovuşturma izni verilen hâllerde; son soruşturmanın açılmasına veya açılmasına yer olmadığına ilişkin mahkeme kararı ile yargılama sonunda verilen mahkeme kararının kesinleşmiş tasdikli bir suretinin Genel Sekreterliğe ve disiplin yönünden değerlendirilmek üzere bağlı olduğu bakanlığa gönderilmesi,

13- Fezleke tanzim edilirken;

a) Fezleke başlığının araştırma izni verilen hâllerde “*araştırma fezlekesi*”, inceleme izni verilen hâllerde “*inceleme fezlekesi*”, soruşturma izni verilen hâllerde “*soruşturma fezlekesi*” inceleme ve soruşturma izninin birlikte verildiği hâllerde ise “*inceleme ve soruşturma fezlekesi*” şeklinde yazılması,

b) Araştırma, inceleme veya soruşturma olurunun tarih ve sayısı ile sayı hanesindeki haberleşme kodu ve dosya numarasının yazılması,

c) İhbar eden veya şikâyetçinin açık kimlik ve adresinin belirtilmesi,

ç) Haklarında araştırma, inceleme veya soruşturma yapılan en üst dereceli kolluk amirinin kimlik bilgileri ile unvanı, son görev yeri, görevi ve sicil numarasının yazılması, görev belgesinin evraka eklenmesi,

d) İddia konusu eylem tarihlerinin ayrı ayrı belirtilmesi,

e) Her bir en üst dereceli kolluk amirleri hakkındaki iddiaların ayrı ayrı gösterilmesi,

f) İnceleme veya soruşturma evresindeki işlemlerin ne şekilde yapıldığının, hangi delillerin toplandığının, gerek görülmeyen delillerin ise toplanmama sebeplerinin belirtilmesi,

g) Soruşturma izni verilen hâllerde ilgili en üst dereceli kolluk amirinin savunmasına özet olarak yer verilmesi,

ğ) Savunmada gösterilen delillerin toplanmasına gerek görülmemesi hâlinde bunun gerekçesinin yazılması,

h) İddiaların tümünün ayrı ayrı değerlendirilerek her bir iddiaya ilişkin sonuca nasıl varıldığına dair kanaatin açıkça belirtilmesi,

ı) İnceleme izni verilen hâllerde soruşturma izni verilmesine gerek olup olmadığı, soruşturma izni verilen hâllerde ise eylem ya da eylemlerin cezai yönden kovuşturma izni verilmesini gerektirip gerektirmediği hususunda kanaatin belirtilmesi,

14- Dosyanın düzenli hazırlanması ve dizi pusulasına bağlanarak gönderilmesi, işin mahiyeti ve evrakın kapsamlı olması gibi zorunluluk bulunan hâllerde inceleme ve soruşturma sırasında bilgisayarda yapılan işlemlerin ve özellikle hazırlanan inceleme ve soruşturma fezlekesinin DVD, CD ve benzeri dijital ortama aktarılmış bir suretinin evrak ekinde Genel Sekreterliğe gönderilmesi,

15- İnceleme ve soruşturma iznine ilişkin karar ve olur aslının dosyadan çıkarılmaması, fezleke ve evrak ekinde Genel Sekreterliğe iade edilmesi,

16- Şikâyetçinin medeni haklarını kullanma ehliyetinden mahrum olduğunun anlaşılması hâlinde durumun izah edilmesi, vesayet altına alınmamış olmakla birlikte akıl hastalığına düşer olduğunun anlaşılması durumunda, varsa raporun evraka eklenmesi ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun “*Akıl hastalığı ve akıl zayıflığı*” kenar başlıklı 405 inci maddesine göre işlem yapılması için konunun yetkili vesayet makamına bildirilmesi,

17- En üst dereceli kolluk amirleri hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma yapılması işlemlerinden Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görev ve yetkisi kapsamında kalan hususlara ilişkin olmak üzere; 2802 sayılı Kanunun bu Genelgeye konu edilen ilgili maddelerinde geçen “*Adalet Bakanlığı*”, “*Adalet Bakanı*” veya “*Ceza İşleri Genel Müdürlüğü*” ibarelerinin; “*Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu*”, “*İlgili Daireleri*” ve “*Kurul Başkanı*” olarak değiştiğinin inceleme ve soruşturmalar sırasında göz önünde tutulması,

Konularında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi hususunun, Genel Kurulun 30/04/2014 tarihli ve 215 sayılı kararı ile tüm teşkilata duyurulmasına karar verilmiştir.